

- سرسامانه : احمدی، زهرا، ۱۳۸۰ -
- عنوان و نام پدیدآور : سقید سقا: تحلیل و بررسی امکان پدیده بوطهور "اردواج سقید" یا رواج کردی دینی و روان‌شناختی / زهرا احمدی؛ رضا مهکام.
- موضوع : مقاله؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۹.
- موضوع : مقالات علمی : ۲۵۳.
- موضوع : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۱۵۰۹؛ روان‌شناسی، ۱۱۵.
- موضوع : ۷-۱۶۵-۴۴۴-۴۰۰-۴-۷۸۷-۹۷۸
- فصل : قلم.
- موضوع : کتابخانه: ست، ۱۳۹۱-۱۳۸۱-۳۴۸
- نماینه : نامه.
- عنوان دیگر : تحلیل و بررسی امکان پدیده بوطهور "اردواج سقید" یا رواج کردی دینی و روان‌شناختی.
- موضوع : Ummaried couples -- Iran -- Case studies.
- موضوع : زوج‌های آزاد (عاشق).
- موضوع : * (Islamic law)Ummaried couples
- موضوع : مهکام، رضا، ۱۳۵۱ -
- موضوع : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- موضوع : HQ5/V.10
- موضوع : ۴۰۶/۳۰۶ ۷۳۵
- موضوع : شماره کتابشناختی ملی
- موضوع : وضعیت و کتور

www.ketab.ir

سرشناسه	: احمدی، زهیر، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور	: سفید سیاه: تحلیل و بررسی ابعاد پدیده نوظهور "ازدواج سفید" با رویکردی دینی و روان‌شناختی / زهیر احمدی؛ با نظارت رنیا مهکام.
مشخصات نشر	: قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۵۴ ص.
فروست	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۵۰۹؛ روانشناسی، ۱۱۵.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴-۲۶۵-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا.
یادداشت	: کتابنامه، ص. [۳۲۹] - ۳۴۸.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: تحلیل و بررسی ابعاد پدیده نوظهور "ازدواج سفید" با رویکردی دینی و روان‌شناختی.
موضوع	: زوج‌های آزاد -- ایران -- نمونه پژوهی.
موضوع	: Unmarried couples -- Iran -- Case studies
موضوع	: زوج‌های آزاد (فقه).
موضوع	: * (Islamic law)Unmarried couples
شناسه افزوده	: مهکام، رضا، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
رده‌بندی کنگره	: HQ۵/۸۰۳
رده‌بندی دیویی	: ۷۳۵/۳۰۶
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۷۴۰۸۰۵۳
وضعیت رکورد	: فیبا

سفید سیاه

تحلیل و بررسی ابعاد پدیدهٔ نوظهور «ازدواج سفید»
با رویکردی دینی و روان‌شناختی

زهیر احمدی

با نظارت دکتر رضا مهکام

انتشارات مؤسسهٔ آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۹

شمارهٔ ردیف ۱۵۰۹

شمارهٔ موضوعی روان‌شناسی - ۱۱۵

۱۳۹۹-۳۲

■ سفید سیاه: تحلیل و بررسی ابعاد پدیدهٔ توپلور «ازدواج سفید» با رویکردی دینی و روان‌شناختی

● مؤلف: زهیر احمدی

● ناظر: رضا مهکام

● ناشر: انتشارات مؤسسهٔ آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● چاپ: افق

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۹

● شمارگان: ۳۰۰

● قیمت: ۵۸۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸

● تلفن و شماره: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۴

● شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان ۱۳ فروردین و شهید منیرى جاوید، ساختمان شماره ۳۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۱۳

● تلفن و شماره: ۰۲۱-۶۶۴۶۶۱۲۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه معاونت پژوهش
۱۶	پیشگفتار
۱۹	مقدمه

فصل اول: ازدواج و خانواده؛ زمینه‌ها و اهداف

۲۷	ازدواج
۲۸	تعریف ازدواج
۳۰	گونه‌های ازدواج در طول تاریخ
۳۵	اهداف ازدواج
۳۶	اهداف اصلی و اساسی ازدواج
۳۶	۱. تولید مثل و تربیت فرزند
۳۹	۲. آرامش
۴۰	۳. تکامل در ابعاد مختلف
۴۴	۴. ارضای نیاز عاطفی و جنسی
۴۵	اهداف فرعی ازدواج
۴۶	اهمیت خانواده

فصل دوم: ازدواج سفید؛ تاریخچه و مفهوم‌شناسی آن

۵۲	ازدواج سفید
۵۲	تعریف ازدواج سفید

۵۵	پيشينه پژوهش درباره ازدواج سفيد
۵۵	تاريخچه ازدواج سفيد
۵۶	انواع ازدواج سفيد
۵۸	نگاهي به فرايند پذيرش و رشد ازدواج سفيد در دنيا
۶۳	مراحل شكل گيري ازدواج سفيد

فصل سوم: علل و زمينه‌هاي گرايش به ازدواج سفيد

۶۸	زمينه‌هاي فردي
۶۸	۱. فرار از مسئوليت پذيري
۷۰	۲. ترجيح منافع خود بر ديگران
۷۱	۳. تعجيل در ارضاي نياز حنسي بدون پذيرش تعهد
۷۳	۴. وابستگي عاطفي
۷۴	۵. فرار از انتخاب‌هاي اجباري
۷۶	۶. ترس از انتخاب غلط
۷۸	۷. جبران كمبودهاي حمايتي
۷۹	۸. مقابله با تحقير دوستان
۸۰	۹. رهايي از سنت‌ها و ارزش‌ها
۸۳	۱۰. تغيير نگرش به ازدواج و تنوع‌طلبي
۸۴	۱۱. ترس از مشكلات مالي
۸۸	۱۲. ترس از طلاق در آينده
۹۰	۱۳. كم‌رنگ شدن باورهاي مذهبي
۹۲	زمينه‌هاي فرهنگي خانوادگي
۹۲	۱. تبعيض جنسيتي (پررنگ شدن باورهاي فمينيستي)
۹۴	۲. آداب و رسوم غلط در ازدواج
۹۵	۳. ضعف‌هاي نظارتي در خانواده و اجتماع
۹۵	الف) تربيت سهل‌گيرانه
۹۷	ب) بي‌توجهي اجتماعي
۹۸	۴. ارضاي نامناسب نياز عاطفي در خانواده
۹۹	۵. مذموم شمردن ازدواج موقت

- زمینه‌های اجتماعی ۱۰۰
۱. چالش‌های حقوقی طلاق رسمی ۱۰۰
۲. غرب‌زدگی و تهاجم فرهنگی ۱۰۲
۳. القانات و تحریکات ناسالم اجتماعی ۱۰۵

فصل چهارم: بررسی علل گرایش به ازدواج سفید و بیان پیامدهای آن

- بررسی علل فردی ازدواج سفید و پیامدهای آن ۱۱۱
۱. ضعف مسئولیت‌پذیری و تعهد افراد ۱۱۱
- الف) عدم تعهد در مسائل مالی ۱۱۵
- ب) عدم تعهد در مسائل عاطفی ۱۱۷
- ج) عدم تعهد در مسائل حقوقی ۱۲۰
- اول. مهریه ۱۲۱
- دوم. نفقه ۱۲۵
۲. بی‌قیدوبندی در روابط ۱۳۱
۳. توسعه روابط نامشروع ۱۳۴
- آزادی در انتخاب همسر و ازدواج ۱۳۵
۴. دستیابی به شناخت معیوب ۱۳۸
۵. افزایش تنوع در انتخاب ۱۴۵
۶. هرج‌ومرج و آزادی اندیشه ۱۴۶
- ازدواج موقت ۱۵۳
- اول. فلسفه ازدواج موقت در اسلام ۱۵۳
- دوم. تجویز ازدواج موقت ۱۵۵
- سوم. تفاوت ازدواج موقت و دائم ۱۵۶
- چهارم. امتیازات ازدواج موقت ۱۵۷
- پنجم. تفاوت ازدواج موقت با رابطه جنسی در فرهنگ غرب ۱۵۷
۷. روابط زودگذر و بی‌دوام نتیجه هم‌خانگی ۱۶۱
۸. شیوه رفتار نابهنجار ۱۶۲
۹. تشویش ذهنی از خاطرات زندگی گذشته ۱۶۵
۱۰. ابهام زندگی در میان‌سالی و کهن‌سالی ۱۶۷

۱۱. بهانه کردن مشکلات اقتصادی ۱۶۸
۱۲. ضعف اعتقادات مذهبی ۱۷۶
- بررسی رابطهٔ نکاح معاطاتی و ازدواج سفید ۱۸۰
۱۸۲. بررسی علل فرهنگی و خانوادگی ازدواج سفید و پیامدهای آن ۱۸۲
۱. تبعیض جنسیتی علیه زنان ۱۸۲
- الف) تبعیض عقلی و ادراکی ۱۸۳
- ب) تبعیض جایگاهی ۱۸۶
- ج) تبعیض روانی - رفتاری ۱۸۷
- د) تبعیض زیستی و فیزیولوژیکی ۱۸۸
- تفاوت‌های زن و مرد ۱۸۹
- اول. تفاوت‌های اساسی زنان و مردان ۱۸۹
- دوم. کارکردها و ویژگی‌های اختصاصی زنان ۱۹۰
- سوم. کارکردها و ویژگی‌های اختصاصی مردان ۱۹۲
- چهارم. ظهور کارکردها و نقش‌های متفاوت زنان و مردان در زندگی مشترک ۱۹۴
- چند شبهه علیه اسلام و جایگاه زن ۱۹۸
- یک. اشتغال زنان ۱۹۸
- دیدگاه کلی اسلام در مورد اشتغال زنان ۲۰۰
- دو. حق طلاق و حق سکونت ۲۰۵
- سه. حق ارث ۲۱۰
- راز تفاوت‌ها ۲۱۳
- زن در فرهنگ‌های مختلف ۲۱۴
۲. جداسازی مشکلات فرهنگی از ازدواج رسمی ۲۲۱
۳. رابطهٔ افزایش طلاق با ازدواج رسمی ۲۲۳
۴. تخریب جایگاه زن نزد مردان ۲۲۶
۵. وضعیت نامعلوم معیشت فرزندان زندگی قبل ۲۲۸
- نگاهی به فرهنگ ایران باستان ۲۳۰
- زناشویی در آیین مزدیسنا ۲۳۱
- بررسی علل اجتماعی ازدواج سفید و پیامدهای آن ۲۳۴
۱. ازدواج شوخی نیست (لزوم سخت بودن شرایط طلاق) ۲۳۵

- ۲۳۸ ۲. کاهش فرزندآوری
- ۲۳۹ ۳. پیدایش نسل بی هویت
- ۲۴۴ ۴. عدم حمایت از سوی دیگران
- ۲۴۶ ۵. پای مال شدن حقوق زنان
- ۲۴۷ ۶. افزایش بیماری‌های جسمی
- ۲۵۳ ۷. افزایش هرج و مرج و جرم‌های کیفری
- ۲۵۷ ۸. ضعف معنویت در جامعه
- ۲۶۰ بررسی علل سیاسی ازدواج سفید و پیامدهای آن
- ۲۶۰ ۱. خودبختگی فرهنگی
- ۲۶۵ ۲. نفوذ سیاسی
- ۲۶۶ ۳. آسیب‌های دیگر
- ۲۶۸ موارد آسیب و ابتلا
- ۲۶۸ ۱. چه کسانی بیشتر به این زندگی روی می‌آورند؟
- ۲۷۶ ۲. در همبازی چه کسی بیشترین آسیب را متحمل می‌شود؟
- فصل پنجم: راهکارهای پیشگیری**
- ۲۸۵ راهکارهای مقابله با هم‌خانگی
- ۲۸۶ ۱. آنچه دختران باید بدان توجه کنند
- ۲۸۶ الف) رازداری
- ۲۸۷ ب) یافتن راهکار مناسب برای حل مشکلات
- ۲۸۷ ج) انتخاب کنش مناسب در برابر افراد غریبه
- ۲۸۹ د) شناخت تفاوت‌ها
- ۲۸۹ ه) ابراز وجود
- ۲۹۰ ۲. آنچه همه جوانان باید بدانند
- ۲۹۰ الف) انتخاب دوست مناسب
- ۲۹۳ ب) مشاوره پیش از ازدواج
- ۲۹۴ ج) دانش‌افزایی
- ۲۹۶ د) حقیقت‌خواهی
- ۲۹۷ ۳. آنچه خانواده‌ها باید رعایت کنند

- ۲۹۷..... الف) مراقبت همراه با محبت
- ۳۰۰..... ب) نیازسنجی بموقع
- ۳۰۲..... ج) هوشیاری
- ۳۰۲..... د) تربیت مقتدرانه
- ۳۰۳..... ه) دین‌داری
- ۳۰۶..... و) ازدواج آسان
- ۳۰۷..... ز) حذف سنت‌های غلط
- ۳۰۹..... ح) کسب آگاهی
- ۳۰۹..... ۴. آنچه مسئولان باید رعایت کنند
- ۳۰۹..... الف) تحقیق و پژوهش
- ۳۱۰..... ب) حل مشکلات اقتصادی
- ۳۱۱..... ج) تعیین جایگاه اجتماعی زن
- ۳۱۱..... د) فرهنگ‌سازی
- ۳۱۲..... ه) هنجارسازی ازدواج موقت

فصل ششم: نتیجه‌گیری

- ۳۲۳..... نقطه سفید ازدواج سیاه
- ۳۲۳..... خاتمه
- ۳۲۵..... سخن پایانی
- ۳۲۹..... منابع
- ۳۳۹..... منابع غیرفارسی
- ۳۴۳..... نمایه‌ها

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حقیقت سربلند و سرفراز است و باطل ازین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و دراین میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه الملام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی او علیه السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌ظنیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هرلحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری

انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازیابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش درپیش است. از این‌رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است.

معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است. کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو علوم انسانی و آسیب‌های اجتماعی که با کوشش پژوهشگر ارجمند زهیر احمدی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده ترسیم چهره حقیقی «ازدواج سفید» به عنوان آسیبی نوظهور از منظر دین و روان‌شناسی در سطح کشور بوده تا جوانان و خانواده‌های این مرز و بوم با نگاهی دقیق و روشنگرانه با آن روبه‌رو شوند و مسیر درست را برگزینند.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا مهکام که با نظارت و ارائه نظرهای سودمندشان بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند منان خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی *

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. هر نفسی که فرومی‌رود، ممدّ حیات است و چون برمی‌آید، مفرح ذات. پس در هر نفسی، دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی، شکری واجب.

ورود مسائل و معضلات اجتماعی و غیراجتماعی در زندگی بشر، روزبه‌روز پژوهشگران بسیاری را به سمت خود جذب می‌کند؛ تا جایی که تحقیقات گسترده‌ای در زمینه‌ها و موضوعات مختلف به نگارش درآمده است. اما در این بین، مواردی به چشم می‌خورد که از آنها غفلت شده است. رشد هم‌خانگی در میان جوانان به عنوان آسیبی اجتماعی از یک سو، و بکر بودن این موضوع از سوی دیگر، سبب شد دست به قلم برم و با نگاهی دینی و روان‌شناختی این نهال تازه‌رویده را بررسی و نقد کنم. ابتدا با فرازونشیب‌های زیادی روبه‌رو شدم، اما جذابیت موضوع سبب شد دشواری‌ها جای خود را به آسانی دهد و این شور قلبی با شعور عقلی آمیخته شود و نتیجه شایسته‌ای به ارمغان آورد. لذا زینده است شرط انسانیت را به‌جا آورم و از عزیزانی که در این امر، همراه من بودند، سپاسگزاری کنم.

ابتدا از همسر عزیزم تشکر می‌کنم که در تمام مراحل زندگی، به‌ویژه نوشتن این کتاب، یار و یاور من بود. همچنین از پدر و مادر دل‌سوز و مهربانم که با دعاها و حمایت‌های بی‌دریغ خود پشتیبان من بودند و نیز از استاد عزیز و گران‌قدر، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا مهکام (عضو هیئت علمی گروه

روان‌شناسی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (قم) که با تلاش صمیمانه و دیدگاه‌های کارشناسانه در زمینه دین و روان‌شناسی، بنده را در دستیابی به اهدافم یاری نمود، متشکرم. همچنین از دیگر اساتید محترم حجت‌الاسلام دکتر محمدرضا بنیانی (عضو کارگروه روان‌شناسی و دین مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (قم)، حجت‌الاسلام ابراهیم اخوی (مدیر مرکز مشاوره و روان‌درمانی مأوا)، سرکار خانم متینا شریعتی و جناب آقای محمدعلی حیدری که در ابتدا ایده تألیف این اثر را به من دادند و در تهیه هرچه بهتر این کتاب زحمت فراوانی کشیدند، صمیمانه سپاسگزارم.

در آخر این اثر را هدیه می‌کنم به پیشگاه مبارک و نورانی حضرت ولی‌عصر (عجل‌الله‌تعالی‌فی‌امرهم) و روح پاک برادر عزیز و شهیدم، شادروان حجت‌الاسلام ابوالفضل احمدی. امید است با یاری خداوند متعال و عنایت و توجه خاص حضرت ولی‌عصر (عجل‌الله‌تعالی‌فی‌امرهم) مشکلات ازدواج همه جوانان رفع شود و جامعه‌ای سالم و صالح برای کشور عزیزمان ایران آرزو مندیم.

پیشگفتار

خانواده به عنوان اولین و کوچک‌ترین نهاد اجتماعی، در بین تمام فرهنگ‌ها و ادیان مختلف دارای اهمیت ویژه‌ای است. این نهاد به رغم ظاهری کوچک، تأثیرات فراوان و گسترده‌ای بر پیکره‌ی یک کشور می‌گذارد. ازدواج نیز به عنوان مقدمه و عامل شکل‌گیری یک خانواده، یکی از انتخاب‌های سرنوشت‌ساز انسان تلقی می‌شود. لذا نقش خانواده در رشد و سعادت جامعه، نقطه‌ی شروعی برای تألیف این کتاب شد.

زمانی که در سال ۱۳۹۳ یکی از دانشجویان رشته روان‌شناسی از من درخواستی درباره‌ی تحقیق در مورد ازدواج سفید مطرح کرد، ابتدا هدف از تحقیق حول این موضوع، نوشتن و تدوین کتاب نبود؛ اما بعد از آشنایی با ابعاد این سبک از زندگی غربی و همچنین پذیرش آن توسط گروهی از جوانان ایران عزیز، تصمیم به تکمیل این اثر به عنوان کتاب گرفتم. تا اهمیت چگونگی ازدواج و تشکیل خانواده را نشان دهم.

از آنجا که برای تألیف این کتاب، همه‌ی مناظرات تلویزیونی و مستندها را دیده و تقریباً تمام مقالات ایرانی را که در این زمینه به رشته تحریر درآمده است، مطالعه نموده و جستاری در مقالات و وبسایت‌های خارجی داشته و با گروهی از هم‌خانه‌ها، همچنین با موافقان و مخالفان این نوع زندگی گفت‌وگو کرده‌ام، امید

است به یاری خداوند منان، این کتاب به عنوان مرجعی درباره ازدواج سفید در بین پژوهشگران، دانشجویان و مسئولان ایران اسلامی مورد استفاده قرار گیرد تا گامی برای آگاهی از مشکلات جوانان این کشور پهناور و رفع آنها باشد.

مباحث این کتاب در قالب شش فصل تنظیم شده است که محورهای اصلی فصل‌ها عبارت‌اند از:

در فصل اول، کلیات ورود به بحث، شامل مسائل مربوط به ازدواج، خانواده، تعریف و اهمیت آنها در بین دانشمندان و ادیان الهی بیان می‌شود. در فصل دوم به موضوع اصلی کتاب توجه خواهد شد و به تعریف و تاریخچه ازدواج سفید و نحوه شکل‌گیری آن خواهیم پرداخت. در فصل سوم به بیان علل گرایش به هم‌خانگی می‌پردازیم. در بخش بیان علت‌ها سعی می‌شود دلایل و علل تمایل به ازدواج سفید از زبان موافقان این نوع زندگی با همان توجیها و ادبیات بیان گردد. در فصل چهارم به بررسی و نقد ماهیت هم‌خانگی و پیامدهای ناشی از این نوع زندگی خواهیم پرداخت. در فصل پنجم راهکارهایی ارائه خواهیم کرد و فصل آخر، به نتیجه‌گیری و مسائل مربوط به آن اختصاص دارد.

در قسمت‌هایی که جملات افراد هم‌خانه بازگو می‌شود، سعی بر این است با همان واژگان و اصطلاحات در قالب «آقا یا خانم می‌گوید» عبارات آنها منعکس گردد تا نکته و مفهومی جابه‌جا منتقل نشود. ناگفته نماند که تمام صحبت‌های هم‌خانه‌ها بیان نخواهد شد، بلکه تنها از میان سخنان افراد، بعضی را که جامع‌تر و به عبارت و متن نزدیک‌تر است، برمی‌گزینیم.

برای اینکه خود از مصاحبه با افراد هم‌خانه محروم نباشم، با گروهی از دانشجویان دانشگاه تهران و نیز مردم عادی که به شیوه هم‌باشی زندگی می‌کردند، مصاحبه‌های حضوری و مجازی انجام دادم. به همین دلیل از آنها با عنوان «تحقیق میدانی» یاد می‌شود.

لازم به ذکر است از آنجا که شیوه همزیستی و هم‌خانگی امروزه در ایران با نام «ازدواج سفید» خوانده می‌شود، لذا ما هم به جهت شهرت، گاهی با همین نام از آن یاد، و مطالب را ارائه می‌کنیم. اما به دلیل مقابله با فرهنگ‌سازی غلط و تطهیر این شیوه با عنوانی زیبا، در تغییر اصطلاح ازدواج سفید، که بار معنایی مثبتی دارد، از واژه «هم‌خانگی و همباشی» استفاده می‌شود.

نکته دیگر اینکه، قطعاً استفاده از مطالب مربوط به فرهنگ‌های دیگر در مورد هم‌خانگی و مقایسه آن با هم‌خانگی در ایران امری اشتباه است؛ به این دلیل که از بیشتر جهات با یکدیگر متفاوت‌اند. اما آنچه سبب شد این مطالب مورد استفاده قرار گیرد، تصویری بود که جوانان از همباشی در غرب به عنوان یک شیوه صحیح زندگی داشتند. لذا از مطالب مربوط به فرهنگ غرب استفاده می‌شود تا ماهیت آن آشکار گردد.

در اهمیت و ضرورت پژوهش پیش رو این نکته کافی است که زندگی به روش هم‌خانگی و ازدواج بدون عقد شرعی وارد فرهنگ ما شده و روزه‌روز در حال پیشرفت و گسترش است. گرچه هنوز فرهنگ ایرانی این نوع روش زندگی را به رسمیت نشناخته است و با آن مقابله می‌کند، با سهل‌انگاری دانشمندان و پژوهشگران و مسئولان در برخورد منطقی و روشن‌فکرانه با این موضوع، ضربه‌ای مهلک بر پیکره دین و فرهنگ ما زده خواهد شد. لذا بر هر انسانی ضروری است دیگران را آگاه کند تا هرکس به اندازه‌ای در سلامت فرهنگ کشور خود سهیم باشد.

بنابراین پژوهش حاضر درصدد آن است که با رویکرد دینی و روان‌شناختی هدف از ازدواج را بیان کند و تمام ابعاد این سبک هم‌خانگی و همباشی را با نگاه به اظهارات افراد هم‌خانه، مقالات و کتب و ویسایت‌های داخلی و خارجی، مستندها و نیز مناظرات و تبلیغات شبکه‌های ماهواره‌ای مورد بررسی قرار دهد تا جوانان با دید باز به مسائل بنگرند و با آگاهی کامل مسیر زندگی خود را بیابند.

امروزه در ایران سبک‌های مختلف زندگی به چشم می‌خورد؛ شیوه‌هایی که بعضاً همسو با فرهنگ و شرع ایران اسلامی بوده و گاه همسو با فرهنگ غرب است که این موضوع می‌تواند زنگ خطری برای تغییر فرهنگ ایران باشد. نتایج تحقیقات به عمل آمده توسط پژوهشگران عرصه‌های اجتماعی نشان می‌دهد در ایران روابط جنسی قبل از ازدواج، در حال افزایش است (ر.ک: آزاد ارمکی، ۱۳۹۱). شواهد به دست آمده از مطالعات داخلی نشان می‌دهند دگرگونی‌های بنیادی در زمینه‌های فرهنگی جامعه‌پذیری به‌ویژه پدیده روابط دوستانه و جنسی پیش از ازدواج در بین جوانان ایرانی در حال ساخت و نوزایی است. این نوع روابط پیامدهای متعددی، هم در سطوح فردی و هم در سطوح اجتماعی دارد. براساس شواهد حاصل از این تحقیقات، این نوع روابط به افت تحصیلی، سوءظن به همسر آینده، احساس خیانت به همسر بعد از ازدواج، خودکشی، رفتار جنسی پرخطر، مصرف مواد مخدر و الکل، اضطراب، افسردگی، خودکام‌بینی و کاهش رابطه با خانواده و مشکل در ارتباط با همسر منجر می‌شود (ر.ک: سهراب‌زاده، ۱۳۹۶).

براساس پژوهش‌های انجام شده در دیگر کشورها، روابط جنسی پیش از ازدواج، زمینه‌ساز پیدایش و ترویج الگوهای هم‌خانگی بوده است (ر.ک: همان). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت افزایش روابط جنسی قبل از ازدواج،

می‌تواند مقدمه و زمینه‌ای برای شیوع الگوی هم‌خانگی در ایران باشد. ناگفته نماند پژوهش‌ها نشان می‌دهند شاخه‌هایی از هم‌خانگی در ایران شکل گرفته است (ر.ک: آزاد ارمکی، ۱۳۹۰؛ همو، ۱۳۹۱؛ کریمیان، ۱۳۹۴)؛ تا جایی که بسترهای شیوع این نوع روابط در ایران دیده می‌شود، که در ادامه به آنها اشاره خواهیم کرد.

در همین رابطه برای نخستین بار رئیس دفتر رهبر معظم انقلاب می‌نویسد: «شرم‌آور است که یک زن و مرد یا دختر و پسر، بدون عقد و ازدواج با هم زندگی کنند» (گلچین، ۱۳۹۶). همچنین در سال ۱۳۹۱ مرتضی طلائعی، رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران، از شکل‌گیری خانه‌هایی در شمال تهران خبر داد که دختران و پسران بدون ثبت ازدواج رسمی در آنها زندگی می‌کنند (ر.ک: مهدیه، ۱۳۹۴). بنابراین این سؤال در فرهنگ ما بین دانشمندان، محققان، بعضی سیاست‌مداران و جوانان مطرح است که چه چیزی سبب شده است بعضی از جوانان ما از ازدواج به سبک سنتی و قانونی یا شرعی دور شوند و شیوه‌ای غیر از فرهنگ، سنت و شرع برگزینند. چرا آنها می‌گویند ازدواج شرعی و سنتی، منطقی نیست؟ آنها می‌گویند: «وقتی می‌توان از راه‌های دیگر به مطلوب خود رسید، چرا خود را به دردسر بیندازیم؟ با وجود این همه تبعیض و مشکلات اقتصادی و حقوقی، چرا خود را بدبخت کنیم؟ این قوانین اسلام برای مردم همان عصر است. در حال حاضر علم پیشرفت کرده و زندگی مردم با تکنولوژی همراه است». جوانان امروزی معتقدند زمانی که تضادی بین دین و مدرنیته به وجود بیاید، با پیشرفت چشمگیر علمی، این دین است که باید خود را هم‌جهت با علم کند؛ زیرا دین قدیمی، و از گذشته به ما رسیده است.

گمان می‌رود در عصر حاضر بسیاری از جوانان ما به دلیل مشکلات اقتصادی، فرهنگ، اعتقادی و تغییر ارزش‌ها از سنتی به مدرن، از سبک دینی

و فرهنگی خود روی گردانده و سراغ شیوه دیگری برای ارضای نیازهای خود رفته‌اند.

بدیهی است که در وهله اول، انسان‌ها برای تأمین بسیاری از نیازهای روانی و جسمانی خود نیازمند ارتباط با جنس مخالف، ازدواج و تشکیل خانواده هستند و در وهله دوم این ارتباط و ازدواج باید حتی‌الامکان دور از هرگونه تنش و اضطراب و ناآرامی باشد تا خللی در تأمین نیازها ایجاد نکند؛ زیرا یکی از مهم‌ترین اهداف ازدواج، ایجاد آرامش در درون زندگی است. لذا سبک و روش ازدواج، خود نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

حال با این سوالات مهم و اساسی روبه‌رو هستیم: چه عاملی سبب شده است جوانان به سمت هم‌خانگی و ازدواج سفید روی آورند؟ چه عواملی باعث شده است شیوه‌ای پر از آسیب و خطا را برگزینند؟ چه چیز باعث دوگانگی بین جوانان شده است؟ آیا انتخاب آنان درست است؟ پیامدهای این زندگی چیست؟

زهیر احمدی

zohairahmadi92@gmail.com

zohair.ahmadi@yahoo.com

تابستان ۱۳۹۴